

ג ד ר ט ו ק ר ל מ ט . 9

ביטויבת וועדת החינוך, שהתקיימה ביום ד'
כ"א בשבט תשל"ג (28.1.1970) בשעה 8.30

ב כ ח ר :

חברי הוועדה:

- א. כץ - היו"ר
- ב. אליעזר
- ג. בן-פורת
- ד. גולדסמידט
- ה. גרוסמן
- ו. ורדיגר
- ז. ידיד
- ח. לויץ
- ט. מועלי
- י. צ. נריה
- יא. סירני-פינברג
- יב. קורן
- יג. רוזיאל-נאור
- יד. תמיר

מוזמנים:

- א. ידלין - סגן סר החינוך והתרבות
- ב. שריד - המנהל הכללי של מסד החינוך
- ג. עדיאל - סגן המנהל הכללי של סרד החינוך
- ד. קיסר - מסרד החינוך והתרבות.

י. פלכטר - מזכיר הוועדה

רשמה: א. קוטלר

סדר היום:

- א. סאילות
- ב. תשובות נציגי מסד החינוך והתרבות
לטאלות חברי הוועדה בענין ההתקדמות בביצוע
הרפורמה.
- ג. הרחבת הרפורמה על מקומות נוספים בטנות
חלימודים הקרובות.

- = - = -

א. שאילתות

היו"ר א. כץ:

אני פותח את הישיבה.

א. רזיאל-נאור:

בנאום התקציב של שר החינוך הקודם, מר ארן, לסגת 1969/70, הטיב השר לדברי בויכוח. "יבדקתי את ספר הלימוד שהסתמכה עליו חברת הכנסת רזיאל-נאור, ובתברר לי כי אכן בבדיקה הוצגו ציין המעורן של ספרי הלימוד שמן הראוי לבדוק את הנושא הזה בכל ספרי הלימוד, והדבר ייעשה". אני העליתי את השאלה, שבספרי הלימוד שמלמדים היסטוריה בבית הספר היסודי והתיכוני, מובעות דעות שליליות על מלחמת המחתרת. שר החינוך קבע שאמנם צריך לבדוק את כל ספרי הלימוד להיסטוריה, וכי הדבר ייעשה. שאלתי היא, האם כבר נתמנתה ועדה לבדיקה זו, ומה העלתה. אם עוד לא נתמנתה - אימתי תוקם.

נ. אליעד:

אני מצטער שאני צריך להזכיר לענין צי-ת-סאן. אתמול קראתי שהתורים יסביחו את הלימודים, כי יש במקום מבנים דולפים, וגוגיות מנופצות וקר לילדים. כנראה שכל הצרות כולן יודו על בית-סאן. אני מבקש לדעת מה המצב.

י. תמיר:

בעתון שסמו "הדי הדרום" מה-16 בחדס, כתוב ש-200 אלף לירות שניתנו לצורך בנין כיתות באופקים, נוצלו למטרות אחרות. אני חושב שזה מקרה חסור, ומן הדן טועדת החנוך והתרבות תדון בו.

ד. קורן:

האם מסרד החנוך מסייע, ובאילו דרכים מסייע, להקמת סקלטים בבתי הספר שאינם מוחזקים? וסאלה שניה: - הייתי רוצה לקבל אינפורמציה, כמה ימים בסנה בכל שנת לימודים בכיתות על-יסודיות, יוצאים הילדים מבית-הספר החוצה, שיוול שנת, אימונים, שירות לאומי וכן הלאה.

נ. אליעד:

יש לי ידיעה שבבית ספר תיכון בעדרת סורה במסך חדשיים המימים, ואין לה ספלא מקום. זה סורה למתמטיקה, בבית הספר "כל ישראל חברים".

ח. גרוסמן:

בזמנו הוגשה כאן סאילתה בענין האוניברסיטה והיחסים בין הסגל לבין ארגוני הסטודנטים. אתמול שוב התברר לי שהמצב מחמיר והולך. כך נמסר לי מחוגי האוניברסיטה. הייתי רוצה לדעת מה נעשה בענין זה.

היו"ר א. כץ:

השאלה האחרונה מןפנית אלי. מחצית הכנסת עוסקת בענין בית סאן. אם יש תשובה בענין זה בידי אנשי מסרד החינוך, אבקש מהם להשיב עליה היום.

אסר לאוניברסיטה, דבר בישיבות שונות בנושא זה, והועדה השילה עלי להיפגש עם הנוגעים בדבר. בפגשתי עם נציגים רסמיים של הסטודנטים, בפגשתי עם סטודנטים באופן בלתי-רסמי. בפגשתי עם שלטונות האוניברסיטה. המסקנה הובאה בפני הועדה לפני שבועיים-שלושה, ששוב שנניח לבנושא זה ולא נלכה אותו בצורה מלאכותית על ידי דיון פומבי במיסורים טובים, ועצמות הכנסת, מליאת הכנסת, העתונות וכן הלאה. זה עלול רק לעורר תסיסות פיותרות. נמסר לי שהגיעו לידי איזו שהיא הסכמה או הסכם, ובמידה שהיתה תסיסה אמיתית או מלאכותית, היא דעכה. בשלב זה אין שניה לא אלינו ולא אלי, לא מצד הסטודנטים - וסוכם בינינו שאם יהיה צורך הם יפנו אלי - ולא מצד שלטונות האוניברסיטה. להיפך, שלטונות האוניברסיטה בסובן הרחב של המלה היו תסימי דעים שכדאי להניח לדבר בשלב זה לפחות. ניתן להם לשפל בנושא.

ח. גרוסמן:

אני חוששת שזה לא סמצה את המצב הקונקרטי.

ג. אליעד:

החלטנו שאנחנו מקבלים זאת בתנאי
שאתה כיושב-ראש הוועדה, שפטיך לעקוב.

הי"ר א. כץ:

רק שלטון שוחחתי. מה פירוש לעקוב?
אני משוחח אתם כאופן בלתי רשמי. הייתי
מעודכן שהענינים פחות או יותר מוסדרים. אתמול בבוקר היתה ישיבה
בעתונות שהגיעו לידי הסכם. אם יש הסכם, איננו צריכים לחשש בדברים.
אבדוק את הדברים של חברת-הכנסת גרוסמן במסך היום.

י. סריד:

ענין בית-סאן הוא די אומלל. בוועדת
הענינים הודיע מי שהודיע בשם המועצה המקומית
בבית-סאן, שמסרד החינוך חייב לבית-סאן כסף. מטעם שמסרד החינוך אינו
חייב כסף, לפי חסבוננו נהיה חייבים לרשות המקומית בבית-סאן סכום
של למעלה מ-300 אלף לירות על חסבון שכר לימוד מודרג במסך כל הסנה.
כבר שלמנו למקום למעלה מ-100 אלף לירות במסך השליש הראשון. לצראת
נשלח כבר כסף על חסבון השליש השני.

אשר לענין גגות דולפים, לא בדקתי זאת,
אבל קראתי כבר חומר וגם שם ניתן כסף של מסרד החינוך. אינני בטוח
במאה אחוזים כמה כסף ניתן ואיך ניתן. אבל היה כסף לשיפוצים ולא
שיפוצו. אנחנו מחששים דרך להבטיח, כיצד הכסף שאנחנו נותנים לאחזקה
מלאה של כל מוסדות החינוך - גנים, בתי-ספר, בתי-ספר תיכוניים -
יוצא אמנם למטרה המיועדת לו. נצטרך ודאי לבוא בדברים גם עם מסרד
הענינים, איך להבטיח את הדבר.

ס. בן-פורת:

למה לא יבצע זאת המחוז עצמו?

י. סריד:

אם כך, צריך להוסיב שם אדם של המחוז שיטפל
בחינוך. זה לא רק ענין של שיפוצים, רצוי
מאד, בדרך כלל, שהרשות המקומית תעשה זאת, גם אם אנחנו נותנים את הכסף.
האם הפקיד מחיפה יחפש זגג בבית-סאן? יש עוד מקומות כאלה. אינפורמציה
מלאה אוכל למסור רק לאחר שאבדוק את הדברים.

ד. קורן:

אמרת שנתתם להם כבר למעלה מ-100 אלף לירות.
נציל בית-סאן טען שמסרד החינוך חייב להם
120 אלף לירות. כשהוא טען זאת, האם זה היה נכון?

י. סריד:

זה היה לא נכון.

ג. אליעד:

הייתי מציע לסקול אם לא כדאי להזמין
את יושב ראש המועצה בבית-סאן ולסמוע

ממנו ישירות את הדברים.

א. ידלין:

ברצוני להסיב לשת שאלות.
חבר-הכנסת אליעד שאל ביחס למקרה מצער
סקרה בחיפה. בדקתי את הדבר והאינפורמציה היא נכונה, לגבי המקרה.
זה קרה בסנה שעברה; אלא שנתאלה רק עכשיו. שרת בית הספר בא ביחסים
מיניים עם ילדה מכיתה ג'. זה התגלה כאשר הוא ניסה לעשות אותו דבר
לילה אחרת, ולא הספיק לעשות לה כל דעה. אז התחילו לחקור את הענין,
והתגלה המקרה הראשון. מה שלא היה נכון באינפורמציה שעמדה לרשותך
הוא, שהיה כאילו נסיון לתפוח על המקרה. ההיפך הוא הנכון. לא רק
שעבודתו של השרת הפטחה על ידי הרשות המקומית, אלא שאבדור במסר למשטרה,
זנתון לשיפולח. במסר לי שהוא נמצא בבית-סדה. בעית השרתים ידועה
לנו. לפעמים קובע שרת את הצלחת בית הספר, או להיפך. אין ספק שבצטרך
לתת את הדעת אולי על ההמרת הקריטריונים לבחירת השרתים.

לשאלת חברת הכנסת רזיאל-נאור היום: -

סיפור הגבורה וזכר הגבורה נכלל בהכניות הלימודים בכל חומר שמעובד
על ידי המסרד. מעבר לזה, כל ספרי הלימוד כיום, כמעט בכל המקצועות,
עוברים בדיקה מחדש. זאת בדיקה חדשה כללית. היא נובעת מתוך שיקולים
של מהימנות העובדות לאור תמורות ביידע. זה אופייני בעיקר לשבע,

גיאוגרפיה ומתמטיקה. באותה הזדמנות בודקים אולי טחדס ליקויים סגנוניים ושגיאות מיוחדות בהגשת החומר, גם על סאלה זאת נתבקשו המעריכים לתת דעתם. יש ויכוח חריף בין היסטוריונים לגבי ההערכה ההיסטורית. אנחנו נתקלים היום בוויכוחים היסטוריוניים קשים, ואנחנו איננו יכולים להתערב בוויכוחים אלה. אין לנו סמכות לבקש מהם לסגות את הנושא תוך כדי כתיבת החומר. הם שופטים שזה ענין מצפוני של חופש אידיאלי. איך לתקן חומר כתוצאה מפרספקטיבה חדשה, זה בכל זאת ענין של הכרעה אישית. מה שגוגע לחומר שנכתב על ידי המסרד, הודעת השר תופסת. הספרים נבדקים.

מה העלתה הבדיקה?

א. רזיאל-נאור:

א. ידלין:
בכל מקום שיש שעות או השעיה בתיאור ההיסטוריון של מאוראות, המחברים מתבקשים להכניס תיקון. אבל הם אינם מקבלים את הנוסחא האלטרנטיבית שלנו. יש כאלה שאינם רוצים להכניס את התיקון. אנחנו בתוך דיון.

ב. תשובות נציגי מסרד החינוך והתרבות לשאלות חברי הוועדה בענין התקדמות ביצוע הרפורמה

זגן שר החינוך והתרבות, א. ידלין:
אתיחס תחילה לשאלות חברי-הכנסת גולדסמידט. לא נקבע כקוי היסוד של המסלה הנוכחית, מסרד החינוך חייב בפרינציפ של תאומות בכל מקום ומקום. כלומר, אפשר לבצע את הרפורמה במקום מסויים בסגה מסויימת, ולשתחיל ביצוע הרפורמה באחת המגמות בלבד. או שחשיבת הבינים מוקמת רק בבית ספר מפלכתי דתי, או רק בבתי ספר מפלכתיים. מה ש קבלנו כקוי היסוד זה נוסחא של קצב ביצוע מתואם בשתי המגמות, כאשר המשמעות היא, שמבחינה ארצית ניתן את דעתנו על כך, שסוג סגמה בחינוך לא תהיה יוצאת מקופחת. אם חלקו של החינוך המפלכתי-דתי הוא בסביבות 30% בארץ, 30% מחשיבות הבינים המוקמות צריכים להיות של החינוך המפלמתי-דתי. אני חושב שנגיע לאחוז גדול מזה בחינוך המפלכתי-דתי. אבל אין הכרח להתנות חשיבת בינים במגמה אחת, בהקמתה במגמה שניה, באותו מקום. אין התחייבות לנוסחא של תאומות בכל מקום.

על יסוד זה קיימת חשיבת בינים מפלכתי-דתית, ולא קיימת חשיבה כזו במגמה המטללתית בעברו. בעכו נבנה בית ספר גדולה לחינוך המפלכתי-דתי, ולא ראינו כל סיבה להשאיר אותו בלתי-מנוצל, מסום שאיננו יכולים עדיין להפעיל את הרפורמה בבית הספר המפלכתי במקום. בבית-סמס יכול להיות להיפך. לא היינו סבורים, שנוסף לכל המכשולים הקיימים לגבי הרפורמה, צריך להוסיף את המכשול שיעמדו מבינים בלתי-מנוצלים, כי עדיין לא הצענו להקמת בית ספר למגמה השניה. באותם המקומות בהם ביצענו את הרפורמה במגמה אחת, לא הוכח שתלמידים עברו ממגמה אחת לשניה, מפני שבסגיה בוצעה הרפורמה. אין זה אומר שאנחנו רואים בכך אידיאל. להיפך. לגבי בית-סמס, למשל, אנחנו מאד מהססים להפעיל את השיטה הזאת, ובקסתי מאת האגף לחינוך דתי, שייסקול אם בית ספר רפורמי במגמה מפלכתי לא יגרום גזק לחינוך המפלכתי-דתי במקום.

נעשה כל מאמץ להגשמת הרפורמה בעת ובעונה אחת בכל מקום אפשרי. אבל לא נעכב ביצוע הרפורמה אם כל התנאים יהיו סבירים, אם נוכל לבצע רק לגבי מקום אחד.

נושא שני שהעלה חבר הכנסת גולדסמידט:
הוא הביא נתונים על הסכומים הדרושים לבניה לביצוע הרפורמה. גם מהסכומים האלה איננו נבהל. הוא כלל בכך את הקמת בתי הספר המקיפים בערי הפיתוח. את המבנה הזה של בתי ספר מקיפים בערי הפיתוח אנחנו חייבים לבצע, היינו חייבים לבצע ונהיה חייבים לבצע ללא שום קשר לשנוי מבנה החינוך. זהו אחד הסאמצים החשובים כאשר מנסים להקים יש כאין, מערכת חינוך על-יסודית בערי הפיתוח. בתי ספר אלה נוסדו לשלא חלל דיק של היעדר כל

מערכת חינוך על-תיכונית בערי הפיתוח. יש כמה מקומות בהם מתברר
כמה שנבנה אינו מספיק, וזה הנימוק לעיכוב ביצוע הרפורמה במקומות
אלה. מאידך, היו מקומות בהם אפשר היה להתחיל במיד בביצוע הרפורמה,
כמו במגדל-העמק, אור-יהודה, נצרת, עכו. המליונים ספגים בחלקם
מקדן החינוך ובחלקם מפעל הפיתוח לביצוע בתי-הספר המקיפים העל-
יסודיים, אינם קשורים רק במאמץ שסמו רפורמה. כאן מכונים בתי-ספר
לקליטת הילדים עד כיתה י"ב. כך שהאימה שהוטלה עלינו לגבי אותם
מליונים המיועדים לביצוע הרפורמה, פלוס בתי-הספר המקיפים, אינה
אימה. זה שרסויות מקומיות צריכות לקבל פלוס לטובים ולשלם ריבית,
דבר זה מקובל במדינה שמעדיפים מתן הלוואות על מתן מענקים. תריבית
קטנה מאד. מספר השנים רב. למעשה זה כמעט מענק. אינני יודע לסמ
מה צריך היה להשיל אימה כאילו פנקודת תצפית של מטריד הפנים הדבר
כרוך בקסיים מרובים.

חבר-הכנסת גולדשמידט העלה דבר נוסף,
אותו הוא חוזר ומעלה ואינני מצליח להבין מה פריך אותו. הוא סאל
על בתי-הספר החקלאיים. עם ביצוע הרפורמה תהינה כמה אפשרויות ליצוג
בתי-הספר החקלאיים. יהיו בתי ספר תלת-שנתיים שיכלשו את התלמידים עם
סיום חטיבת הבינים. אינני יכול להשיב כמה בתי-ספר כאלה יהיו עד
שנמשה את הארץ כולה. לפסל, אני מניח שבית-הספר במקורה-ישראל יהיה
תלת-שנתי. לא יכולע לבית-ספר זה. יכול להיות שכוסר הכיבול שלו
ינוצל לקליטת מספר תלמידים יותר רב. החקלאות מזכה לעתודה גדולה
יותר שלכוח אדם. אינני חושב שלא נצליח לממס את מסורת החנוך החקלאי
בעזרת החנוך התלת-שנתי. גם בסוף חטיבת הבינים תהיה שנה שילמדו חקלאות.
שנית, החקלאות המהפכנית זקוקה ליידע שכני. בחטיבת הבינים תהיה
גם מגמה של לימודי עבודה. בכיתות ז', ח' ו' יהיו שלוש שעות
לימודי עבודה, האחת חקלאית, השניה מתכת-עץ והשלישית אלקטרוניקה.
בכיתה ח' של חטיבת הבינים יוכלו התלמידים לבחור, נוסף לשלוש
שעות לימודי עבודה חובה, עוד שלוש שעות מקצועיות. היום מוכרח החנוך
המקצועי להיות מושמת על כסים הסכלה רחבה. התמורות במטק ובכלכלה
הן על ידי זרימת ענפים חדשים, ענפי תעסוקה חדשים, ענפי תעסוקה
קיימים עוברים מן העולם. כל ההגות הקטורה בחנוך מקצועי שוענת סצריך
להכין היום איש מקצוע שיהיה מסוגל להסתגל לתמורות ולא שיהיה בקיא
במיומניות ספציפית שיתכן שתעבור מן העולם בעוד חמט עשרה שנים.

בחנוך המקצועי הקלסי אנחנו מרבים

היום בלימודים עיוניים ומקסינים את לימודי העבודה המעשית. כך שאינני
חוסס שבמסך שלוש שנים של פנימיה חקלאית, לא ניתן להעביר את היידע
המקצועי החקלאי, גם התאורטי וגם המעסי.

אפשרויות אחרות הן אלה: יתכן שבית ספר
חקלאי יקלוט חטיבת בינים. אלה יהיו תלמידים מן ההתישבות. יכול להיות
סליד בית-הספר "כדוריי" תהיה חטיבת בינים של הגליל העליון, ליד
"אסל הנסיא" תהיה חטיבת בינים לדרום. במוסבים פה ושם יש ויכוח וחילוקי
דעות. הם רוצים הצמדה לבית ספר עיוני. הכוונה תהיה שחטיבת המקצועית
תפתח מסלולים נוספים. באסל הנסיא יש כבר תכנית להכניס מגמה מקצועית.
אני אהיה סבור שהמגמה המקצועית שנבחר בה תהיה קטורה לחקלאות.
הצמדת חטיבת הבינים לבית ספר חקלאי בהתישבות, תחייב מקיפות בחטיבת
העליונה.

הקיבוצים אינם רואים אפשרות לקיים

חטיבת בינים צמודה לבתי הספר החקלאיים, אלא חטיבות בינים קיבוציות
או ביי-קיבוציות שלהם. כידוע לכם, גהיה מוכנים לתת את חלקה של המדינה
בסכר לימוד מודרג לתלמידים, גם כשהם עוברים לבתי-ספר חקלאיים, והוא
הדין בישיבה תיכונית. אין אולי ענף במטק הישראלי שהוא כה דינמי ומתקדם
כמו החקלאות. ניתן בהחלט את הדעת לכך שהחינוך החקלאי לא יפגע
עם שנוי המבנה. הבעיה העיקרית היא בעית המוטיבציה של הליכה לבתי-
ספר חקלאיים. איך להביא לכך שהמוטיבציה ללכת לבית ספר חקלאי
לא תהיה מפני שהוא פנימיה, אלא מפני שהוא חקלאי. זו הבעיה הגדולה.
זו סאלה של אקלים במערכת החנוך. זו סאלה של הגממת סעיף ב' בחוק החנוך.

חבר-הכנסת שלום לוין דיבר על שלוש נקודות.
מר סריד אמר כבר, ששלוש הנקודות האלה בהחלט מקובלות על מסדר החינוך
והתרבות, ונעשה כל מאמץ טול הלחצים להומוגניזציה. חבר-הכנסת לוין
דיבר על הכסרת מורים חדשים בזמן ביצוע הרפורמה, ורציונליזציה בביצוע.
כאשר להתיצנות כנגד הלחצים להומוגניזציה בחינוך, הכעיה הזאת בהחלט
ידועה לנו ולמעשה זה לחם חוקנו. אנא חייב לציין, שהלחץ להומוגניזציה
של כיתות בבית ספר, קיים גם בחינוך היסודי. אחת האכזבות שיש לי
בסיקור במוסדות החינוך היסודי, והוא הלחץ להומוגניזציה החל מכיתה ב',
דבר שאינני מעלה על דעתי, דבר שיפוצץ בעתיד את הפגישה בחשיבת הבינים.
אנחנו עומדים טול הלחץ הזה. בהחלט עומדים.

אינני מקבל את דברי חבר הכנסת לוין,
סקיזם כיתות אשיות זו פגיעה במטרת הרפורמה. אין מנוס מקיום כיתות
אשיות, יש ילדים שאינם מסוגלים להסתלב בכיתה השרוגנית, ואפילו לא
ברמה ג' של כיתות האצה. ריכוז התלמים האלה בכיתה אישית, גם כן בהחלט
הומוגנית, זאת הצלה של הילדים האלה מצד אחד, והפלת ההשרוגניות של
שאר הכיתות, שהן הרוב המכריע של הכיתות בחשיבת הבינים. סטייה דן מן
העקרון של השרוגניות, מצילה את ההשרוגניות במלואה.

לגבי הכסרת המורים, אני מסכים לכך שהמורה
בבית הספר היסודי יש לו נתונים מרחיקי לכת וחשובים ביותר כדי להצליח
בהוראה בכיתות הביניים. לפורי בתי-הספר היסודיים יש נסיון בעבודה
בגילאי 12-13. יש להם ראיה כוללת, ולא רק ראיה מקצועית ספציפית.
אבל חסרה להם הכסרה. כאשר מצניקים למורים הללו את ההכסרה האקדמית,
כאשר יסמו את לימודיהם תוך שנתיים-שלוש השנים הבאות, יהיה לנו
אולי שיפוס של מורה ראוי לשמו, מורה שקנה נסיון, קיבל הכסרה בסמינר
למורים, מורה בעל השכלה אקדמית נרחבת, לזה אנחנו בהחלט חותרים.
אנחנו רוצים שבעתיד צוות חשיבת הביניים יהיה מורכב ממורים ממקורות
שונים. אני מקווה שגם האוניברסיטה תתחיל בתהליך של שנויים בהכסרת
מורה לחשיבת הביניים ולבית הספר העל-יסודי ככלל. שום תפיסה מונויסטית
אינה יכולה להתקיים, אלא תפיסה משולבת. נכון שככל שנקדים להכשיר את
המורים, כן יישבר לחשיבת הביניים. אבל טוב, אין בורה אלא להתחיל
בביצוע הרפורמה תוך כדי השתלמותם של המורים. בעתיד נבדוק אפשרויות,
במידה שהאמצעים הכספיים יאפשרו לנו, להקדים את הכסרת המורים העתידיים
ללמד בחשיבת הביניים עוד בטרם נכנסו לעבוד בחשיבת הביניים.

כאשר לרציונליזציה של הביצוע, איננו
מתכננים מינימום של תנאים, אלא אופטימום של תנאים כדי להחליט
על ביצוע הרפורמה.

ט. לוין: אמרתי תנאים שהם המינימום ולא מינימום של תנאים.

א. יודליון: אני מאמץ בוסח יותר מרואיך לכת. אני אומר, תנאים אופטימליים ולא תנאים מינימליים.

ברצוני לומר לחבר-הכנסת אביזוהר, שאין
פולחן של פי.היישס, די במערכת החינוך. מה שאפיין את מערכת החינוך
בשנים האחרונות זה המאמץ לעצב מסלול לימודים מתאים לכל תלמיד,
מתוך הנחה שרק מיעוט מסויים, והלואי שיהיה גדול ככל האפשר, יגיע
לכתיבות הבגרות וימשיך בהשכלה גבוהה. היעצ המרכזי שאתו התמודדה
מערכת החינוך היה לעצב מסלולים שונים ומסוגלים גם בתחום העיוני.
מכאן הגענו לכתיבות גמר שהן רק מהצית הבגרות. בחינת הגמר היא
הוכחה שהתלמיד למד י'ב שנים, אם כי הסטנדרט של לימודיו עדיין
אינו מתאים כתנאי האוניברסיטה לכתיבות כניסה, שהוא בחינת הבגרות.
בכתיבת הגמר יש מטפד סקפועות שהם על רמת בחינת בגרות. תעודת גמר
אינה סוף פסוק. היא פותחת אפשרויות בזמן הצבא ולאחר הצבא לסיים את
הלימודים. אבל רציונו לאפשר לתלמיד שעשה מאמץ ובשאר בבית הספר
י'ב שנים, שתהיה לו הוכחה על לימודיו, שיהיה הבדל בין תלמיד שפרט
לאחר י' כיתות וי'א כיתות ובין זה שלמד י'ב כיתות, גם אם לא עמד
בכתינת בגרות רגילה.

בית-הספר התיכון העיוני היום אינו זהה עם תיכון אקדמי. יש מסלולים אלטרנטיביים. הוא הדין עם התיכון המקצועי. במגמות הארבע-סזניות כבר סיכמנו שתהיה אפשרות להגיע גם לבחינת בגרות שתאפשר לתלמיד להיקלט בכל אקדמיה ואוניברסיטה. אחד המקצועות נבחינת הבגרות יהיה מקצוע טכנולוגי.

אין מקום לדבר על ספרי לימוד וחומרים. ככל אופן לא על ספרי לימוד חדשים שאנחנו מכינים. כאשר אנחנו מעבירים תכנית לימודים ובונינו תכניות לימוד, אנחנו בודקים אם אפשר ללמוד את החומר הזה בזמן העומד לרשותנו. הסיסמא ספדריכה אותנו היא, שהפדגוגיה לא תהיה דסגוגיה. לא לומר שמגסחים תכנית שלא יכולים לבצע אותה. היום מגיעים לכך שפכריעים הכרעות סלקטיביות מרחיקות לכת.

אני מסכים עם חבר-הכנסת אליעד שאמר, שהרפורמה היא סנוי פטגרות וגם סנוי תכנים. מטגרות חדשות למען תכנים חדשים. תכנים היסים לפעמים קשה להנהילם ללא מטגרות מתאימות. בהפורמה יש גם נוסוק סוציולוגי וגם נימוק פדגוגי. בעוד שהנימוק הסוציולוגי לפעמים סכביד על הנימוק הפדגוגי. כאשר אתה רוצה לקלוט את כל ילדי ישראל, כאשר אתה רוצה ללמד את כל ילדי ישראל יחד, זה מקשה על עליית הרמה. אכל אנחנו רוצים להגסים בעזרת הרפורמה שלוש מטרות, שלפעמים יש ביניהן ניגודים פנימיים: יותר תלמידים בחינוך העל-יסודי, רמת לימודים יותר גבוהה, ועד כמה שאפשר, לימוד יחד של כל ילדי ישראל. מכחינה זו אני חושב שהרפורמה היא מנוף לסיפורים. רפורמה טובה היא מנוף.

י. סריד:

אני מנגח שלא חדסנו בועדה את הויכוח על הרפורמה. ה ענין הסתיים. היו די ויכוחים. הדבר לא נששה בחפזה. ישבה ועדה פרלמנטרית קרוב לסגתיים ימים. בועדה היו שלוש סוגי חברים. הגו' חסידים בלהכים של הרפורמה, היו פתנגדיים בלהכים של הרפומה וחברים אחרים ישבו ולמדו את הדברים. הם החליטו כפי שהחליטו, לאחר שיקול דעת רב. הענין הובא לממשלה. הממשלה זגה בסוגיה זו גם כן בעיון די רציני. בממשלה היו חילוקי דעות. הוחלט כפי שהוחלט. הדבר הובא לאחר מכן לכנסת, ובדמה לי שבדירים מאד המקרים בבנסטם שבדירים הסנויים במחלוקת מתקבלים ברוב כה מכריע. אם אינני שועה היו שנים או שלוש חברים כנסת שהצביעו נגד הרפורמה. אחדים נכפעו. אני מניח שכאן איננו מחדסים את הויכוח על הרפורמה אלא מדברים רק על ביצוע הרפורמה, על דרך הביצוע. קשה מאד להצביע על כשלונות ועל הצלחות לאחר נסיון של ארבעה חדשים. אסור לדבר על הצלחות ואסור לדבר על כשלונות על יסוד נסיון של ארבעה חדשים בלבד. גם לא על סמך נסיון של שנה.

מטרת הרפורמה היתה להעלות את רמת הלימודים ואת ההסגים הלימודיים, את רמת הסגי החינוך. את כל זאת נוכל לראות בעוד כמה שנים, בעוד שנים רכות. היום יכולים רק לראות שבמקום מסויים ציוד מסויים לא הגיע בזמן או שחבר המורים היה לא מוצלח. ספענו כבר על חבר מורים לא מוצלח או על חלק מחבר מורים לא מוצלח גם בבית ספר היסודי הקיים. קורים דברים כאלה, גם בלי שום רפורמה. יש מורים שלא מצליחים, בשם שיש מורים שפעליהים בחינוך היסודי, כגן הילדים ובחינוך העל-יסודי. ספענו גם על מקרים שציון לבתי ספר יסודיים לא הגיע בזמן. אם רוצים על סמך זה ללמוד אם הרפורמה הצליחה או נכשלה, הרי זה לימוד חפוז או הסקת מסקנות באופן חפוז. הציוד הסתתה, זה הכל. הוא הגיע לבטוף. היום הוא נמצא במקומות. כמובן שלמדנו לקח מהסגיאות האלה ונסתדל לספר זאת.

עסינו עבר עצום לילדי ישראל ולהינוך

בישראל, כאשר הממשלה קיבלה על עצמה לצייד בתי ספר החל מכיתה ז' בציוד שלה, בציוד שלא היה כמנהו עד עכסיו. עד עכסיו לא היו מעבדות, לא היו חדרי שבע, חדרי עיון באותה מידה שאנחנו עושים זאת היום. צריך לברך על כך שציוד כזה מגיע. כאשר תבקר ותרואו את הציוד, וכיצד הוא נקלט, וכיצד סינינו את דרך הלפידה, תביגו שפה עשו דברים עצומים. זה עולה הרבה מאד כסף. זה מחייב הכסות מורים. הא בהא תליא.

אם מביאים לבית ספר ציוד שטובלל וטוב, צריך שיהיה מורה שיידע להשתמש בציוד הזה, זה מורבן אותנו להכשרת מורים.

גם הכשרת מורים לחשיבת הביניים כמותה עוד לא היתה בארץ הזאת. כל מורה המלמד בחשיבת הביניים, עם גמר הסמינר למורים; הייב ללמוד שלוש שנים לפחות, כדי להבטיר את עצמו לְגֵדְרֵס ספנו. דבר כזה עוד לא היה. עם כל הקשיים, הלבטים והכסלונות פה וסם, זו התחלת דרך טבטיהה מסהו.

אטר לבציה שזה עולה הרבה מאד כסף, אם מותר לי, אציע לוועדת החינוך והתרבות שתנהג כמו שמסרו הפנים נהג בטקדים כאלה. מסרד הפנים רצה תמיד לשתף את מסרד החינוך בדאגה לאיזון התקציבים של הרסויות המקומיות. הוא אמר: אתם פטילים על רסויות מקומיות כל מיני דברים, ולרסויות המקומיות אין כסף. הכה נטב יחד. אטרנו למסרד הפנים, שמסרד החינוך והתרבות יזאג לחינוך. הוא החליט על הקמת גני ילדים לגילי-ג. הוא רוצה שיתופות שלח הרסויות המקומיות. הוא מלווה לון כסף כדי לבנות את גני הילדים ועוד. הרסות המקומית תצטרך במסך השנים לשלם. זאת. זה מתפקידו של מסרד החינוך. למסרד הפנים, בין כל תפקידיו יש גם תפקיד לשמור על איזון של תקציבים וכן הלאה. אל נערבב דבר בדבר. אנחנו נדאג לחינוך, אתם תדאגו לתקציב של הרסויות המקומיות.

היה זמן שהרסות המקומית הסתתפה בשכר לימוד מוצר כשותף די רציני. היו שלושה שותפים: - הממסלה, הרסות המקומית וההורים. היום יש שני שותפים, הממסלה וההורים. ההורים מסלמים כל אחד לפי יכולתו, וכל מה שחסר מכסה הממסלה. הרסות המקומיות לא מסתתפת.

היה זמן שהיתה חלוקה, שהמורים הם עובדי המדינה והמדינה מסלמת להם מסכורת. הרסות המקומית היתה מקיימת את הסירותים על חשבונה. החל מסנת תסל'א מסלמת הממסלה, כולל ירוסלים, תל-אביב וח'יפה, לשרתים ולכל העובדים. אנחנו לא עושים זאת במישרין, אלא דרך הרסות המקומית. העובד נסאר אפנם עובד הרסות המקומית, אבל מסרד החינוך מסלם עבור זה.

הגענו לכך שיש רסויות מקומיות שמקבלות הלוואות בסכום לא קטן, ל-40 שנה, ללא הצמדה, בריבית של 4%. פירוש הדבר שהן מקבלות מענק.

סגן הסר אמר כי אבר-הכנסת גולדסמידט השיל אימה. הוא לא השיל אימה, אבל אני מציע לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, להסאיר למסרד הפנים את כל הבציה של הרסויות המקומיות, האם הן יכולות או אינן יכולות לאזן את התקציב. אנחנו צריכים לספל בשאלה, מה צריך לעשות במערכת החינוך.

היור א. כץ:
סיימנו את הדיון בנושא הרפורמה. סימנו ולא גמרנו. פויכוח תם ולא נסלם. נושא הרפורמה וביצועה לא יירד מעל סדר יומנו לא רק בוועדה אלא אצל כל מי שעוסק בחינוך בישראל וכל בית בישראל. אני שמח שנושא זה עלה כראסון בוועדה. זה נושא נבנד ועיקרי. אין לנו אסליות בענין זה. תוך כדי דיון על ביצוע הרפורמה, נספנו דברי הערכה ודברי ביקורת. אלה ואלה הוטמנו מתוך רצון כן לעזור לפבצעים, להעיר את תסומת לבם אל דברים אלה או אחרים, מחדלים אלה או אחרים, אל בעיות קיימות ובעיות שתעלנה. אין ספק שזה נכא מרצון כן לגבי ביצוע הרפורמה, כי היא נסלב ביצוע. יתכן שהדברים הנארו מוזויות הראיה הסובנות של המאיר. גם זה לגיטימי וטוב. סביב שולחן זה יוסבים חברי ועדת החינוך והתרבות, ועמדת המוצא שלהם לא תמיד זהה לגבי עצם הנושא שהוא אמבידולנטי מטיבעו; והיה זהינו ואולי יסאר במחלוקת. מכל מקום, על העובדה שהרפורמה נמצאת עתה בביצוע, על כך אין חולקים. אני חושב שמסרד החינוך והתרבות יקח לתסומת לינו את ההערות שהוטמנו מצדדים שונים לגבי אספקטים שונים שלהרפורמה בביצועה. בדברי התשובה של אנסי המסרד, הם הודו כפה מלא על חלק מההערות ועל העצות הסובנות שגיתנו לגבי הרפורמה.

ס. לוינ:

הייתי רוצה לדעת מה יתפרסם בסיכום החינוך.

הי"ר א. כץ:

הדברים שאמרת לסיכום, לא יהיה שום סיכום ענייני, רק בהצעות לסדר היום שמועברות. לועדה על ידי המליאה, צריכה הועדה להגיש מסקנות בכתב. יהיה סיכום פורמלי ברוח הדברים שאמרת. לא תהיה הענכה איכותית.

י. גולדשמידט:

לפרסם שהיה דיון והוא גם ונסלם, לא נראה לי שזה מסקף את הלכי הרוח הסוביים שהיו כאן. על ההערות וההסגות לא הסתקפנה, ויאמר וייקרא על ידי הציבור, שהועדה שמעה וסתתה שחזר מתקדם, כלי להכניע אף מטאלה לגבי הכיצוע.

פ. בן-סורת:

יש החלטות על הרפורמה שנתקבלו על ידי הכנסת. זה כדיוק כמו עם יתר החוקים וההחלטות שמסדר החינוך מפעיל. מסרד החינוך מדווח לועדה. יש שמתקיים דיון לגבי חזיתות טובות של החינוך. יש דין ודברים, יש סאילות ותשובות. זו עבודה רגילה של הועדה. על הועדה לא להוציא מסקנות ולקחים מהדיון שהיה בעגין ביצוע הרפורמה. הועדה מסיקה מסקנות מאשר הצעות מועברות אליה על ידי המליאה. מה שאפשר לומר הוא שמתקיים דיון, מסרד החינוך דיווח על אופן ביצוע הרפורמה, ובזה להסתפק. אתנגד בתוקף לכך שתהיה איזו שהיא הודעה מסעם הועדה שהרפורמה מתבצעת היטב או לא טוב. לא בדקנו זאת.

הי"ר א. כץ:

הסיכום יהיה פורמלי. נאמר שהיו סאלות, הוערו הערות ובספשו הערכות, בלי לציין איזה סאלות, איזה הערות ואיזה הערכות.

ח. גרוסמן:

אפשר להדפיס תמצית מהפרוטוקול. אפשר להוציא את הנקודות בהן היו הסגות על ביצוע הרפורמה ולהעביר זאת למסרד החינוך.

הי"ר א. כץ:

מסרד החינוך מקבל את כל הפרוטוקולים.

י. סריד:

ברצוני להעלות בעיה. לפני שבוע או שבועיים קראתי ביהד החנוך מעין דין וחשכון על מהלך הדיונים בועדה. זה לא היה אף פעם מאד קיימת ועדת החינוך, שיתפרסם מסהו מעין זה. אני שואל את היושב-ראש, העם שם לב והאם הענין יפסק.

הי"ר א. כץ:

אברר את הענין.

ג. החלטת חוק לימוד חובה חינם על מקומות ישוב נוטפים

הי"ר א. כץ:

בתיק חברי הועדה נמצאים שלושה מסמכים. האחד בוגע ליטובים עליהם יהול חוק לימוד חובה בסנת תס"ל. המסמך השני בוגע לרסימת יטובים בהם יבוצע החוק בצורה הדרגתית בשנים תס"ל, תס"א ותס"ב. רשימה ג' מכילה את היטובים שהחוק כבר בוצע לבהם בסנת הלימודים תס"ל. לפי החוק חייב מסרד החינוך להתיעץ בועדה לפני שהוא מפעיל את הדבר.

י. סריד:

החומר כולנו לפניכם. אני רוצה לומר לפי איזה קריטריון הלכנו. בסנת תס"ל התחלנו בביצוע, והלכנו מהקל אל הכבד. הלכנו לאותם יטובים שם הסתתפות ההורים היא או אפס או לא עלתה על 20% בסכר הלימוד. המדובר במקומות כמו קרית שמונה, זימונה וכן הלאה. מובן שהנטיה שם היתה יותר קלה. ההורים במילא לא סילמו שכר לימוד. אך היו עוד תלמידים שלא למדו. חיפשנו אותם והכנסנו אותם לבתי ספר. לאחר מכן הלכנו לאותם יטובים. בהם הסתתפות ההורים היא מינימלית. לכן, העול שהמטסלה צריכה היתה לקבל על עצמה היה לא כל כך כבד. בתס"ל עשינו יוצא מן הכלל אחד, וזה לגבי ירוסלים. ברשימה של סנת תס"א כלולים כל היטובים שמשתתפות ההורים בסכר הלימוד לא עלתה על 40%. הפעם, העול שהמטסלה מקבלת על

י. סריד

עצמה הוא הריבה יותר כבוד. לשנת תשל"ב הכנסנו את כל הישובים בהם
השתתפות ההורים מגיעה ליותר מ-40%.

י. גולדסמידט: אני מסבך את משרד החינוך שהכין תכנית
עד תשל"ה.

אם מדובר בישובים ומקומות בהם קיים
חינוך על יסודי, אחלת החוק לגבי כיתה ש' אומרת רק, שאם עד כה רק
חלק מהילדים בגיל שטויים ביקרו בבית הספר העל-יסודי, עכשיו יבקרו
בו כולם, והרשות המקומית מצווה לסקוד על כך, כפי שהיא מצווה לסקוד
על כך שילדי כיתה ג' יבקרו בבית הספר. השאלה היא, מה גורלם של איזורים
או ישובים שם אין בכלל חינוך על יסודי? אפילו בסרון מתעוררת בעיה
כזאת. בגוש כפר-יעבץ, נדמה לי, בסרון המרכזי, אין בית ספר על-יסודי.
לא לה יתווספו עשרות ישובים נוספים. מה יעשה משרד החינוך בפועל כדי
שילדים אלה יבקרו בכיתה ש' האם יש חירי כיתות בטבילת?

אם מביאים את הדברים לידיעתנו,
הוזה אימך שאנחנו רוסמים זאת לפנינו. לכן אני רוצה להבין שהרשימה
הזאת ניתנת לתרגום בפועל והילדים אמנם ילמדו. היום, סמוכה חדשים לפני
פתיחת שנת הלימודים הבאה, האם יכול משרד החינוך לומר לנו מה הפתרון
הקונקרטי שהוא מציג לגבי מקומות כפריים? שאלתי זו מקבלת מסקל רב כי
ידוע לי שבביצוע הרפורמה לקראת שנת תשל"ל ובתשל"א יש מקומות שלגביהם
לא נפתרה השאלה. אני מעז לומר שאפילו לא שיפלו בה. לא היתה כל הכנה
והילדים אינם מקבלים את החינוך שהחוק חייב לתת להם.

היור א. כץ: הם לא לומדים?

י. גולדסמידט: ביררתי ובין מאה לשלוש מאות ילדים
אינם לומדים כי אין להם לאן ללכת.
הענין מעורר בעיות ארגוניות ותקציביות קשות ביותר. ה רשימה הזאת
לקראת ששנה שעומדים לפניה, חייבת להיות מלווה תכנית קונקרטית איך
נותנים לילדים חינוך ראוי שמו. אם ועדת החינוך מקבלת לידיעת
רשימה מעין זו, היא חייבת לדעת האם זו קבלה שאין אחרי מעסה או
מה המעסה שעומד מאחוריה.

הכנתי שדין כיתה ש' הוא כדין כיתה
ג'. בכל כיתה של בית ספר יסודי שחוק לימוד חובה חל עליה, הבעלות
היא של המדינה בסותפות עם הרשות המקומית לפי חלוקה מסויימת. המדינה
מכנה את המורים והמנהלים, קובעת את התכנית, מפקחת על ביצועה, מפשרת
מורים וכן הלאה. הציוד והשירותים הם על הרשות המקומית. מורים מכיתה
א' עד ח' הם עובדי מדינה ואני מבין שהמורים מכיתה ש' לא יהיו עובדי
מדינה; לא זה לכד מדאיג אותי. מדאיג אותי עוד דבר.

בדף הראשון שקבלנו מופיעים מקומות
כמו בקופ, בר-גיורא, גבעת יערים, גבעת יסעיהו ועוד. בישובים אלה,
בחלק יש חינוך ממלכתי, ובחלק אחר חינוך ממלכתי דתי. במטה יהודה יש
בית ספר יסודי דתי אחד, בנוחם. שם לומדים בני שלושים ושנים ישובים.
זה מפעל יפה מאד. הטעת הילדים האלה עולה הון תועפות. ההוצאות
לשנה מגיעות ל-350 לירות לכל ילד. הכתות לא כולן סלאות. התחשוב
של משרד החינוך לכיתה נוטאת את עצמה בכיתה ש' הוא על 38 ילדים,
שמשלמים שכר לימוד, אם יש רק 30 ילדים, בוצר גרעון. זו מועצה
איזורי שאינה רשות חינוך בהתאם לחוק. משרד החינוך משלם עבור כל
ילד הנמצא בעין שכר לימוד מודרני.

ההסעה עולה הון. בלי הטעה אי-אפשר
לקבוע את חוף לימוד חובה. ברור לי ששאלה מעין אלה יש רבות במדינה.
הן נוגעות לכל ההתישבות. לא בכל מקום יש מי שיכסה את הגרעונות
האלה.

השאלה היא, ראשית, האם ניתן בכלל
לבצע זאת כצורה סבירה. ושנית, מדוע המדינה מחליטה לגבי כיתה ש'

מבחינה מנהלית, כטאית וחברות כצורה טובה מאשר לכיתות א'-ח' עד ט'.

לפי מה שנודע לי לפני כחצי שנה, בערים הגדולות בהן מתחילים לבצע את הרפורמה, הסכם עם הערים שהנעלות על כל חטיבות הביניים, פכיתה ז', תהיה עירונית ולא ממלכתית. דהיינו, שדין חטיבת הביניים מכיתה ז' תהיה כדין בית ספר תיכון עירוני עד כה. כל מורה פכיתה ז' ומעלה יהיה עובד העיריה ולא עובד המדינה, אם יסכים. זה שנוי מהמסגרת הממלכתית של החנוך, במידה שחוק לימוד חובה חל עליו, וגם הוא לא יכול להתקבל על ידי הוראה אדמיניסטרטיבית בלבד.

ד. קורן:

גם אני טעלה את סאלת בתי-הספר שאין בהם כיתות מלאות. בענין הפעלת כיתה ט', הייתי רוצה לשמוע את דעת מוכיר הסתדרות המורים. ברצע סמוציאים את כיתה ז' מהמלרכת הממלכתית, מה קורה עם המורים האלה?

היו"ר א. כץ:

אני מבקש לעסות מאמץ ולא לשאול כאן שאלות שמקומן במקום אחר, או בתוקף תפקודים אחרים טאנשים כאלהים.

ס. לוין:

הייתי רוצה לדעת אתהנימוקים שהביאו להכללת יסובים כמו הרצליה, נתניה או כפר סבא, ולאיי הכללת חלק מתל-אביב לפחות. אני מבין שיש מגבלות תקציביות. אבל היה יותר נכון, לדעתי, להפעיל את חוק לימוד חובה חיינם בכמה מסכונותיה של תל אביב ולדחות בשנה את הנהגת לימוד חובה בסלוט היסובים ספניתי. הסיבה טובנת.

י. טריד:

הייתי מציע לחברי הועדה לתפריד בין סבי נושאים, בין רשימת המקומות שצריך להחיל עליהם את חוק לימוד חובה, ובין דרך הביצוע. מהר, מחרתיים או בעוד שלושה חדשים, תבוא הועדה ותסאל איך זה מתבצע, כמה ילדים נכנסו למסגרת, האם כלהילדים אמנם לומדים או יש תלמידים שאינם לומדים ושלא הגענו אליהם. בסעה שהבאנו את חוק לימוד חובה לכנסת מגן הילדים עד כיתה ט', לא הבאנו תכנית ביצוע. מסרד החינוך, על ידי כך שהוא מכניס את המקומות האלה לרשימה, הוא מקבל על עצמו את עול הביצוע. אם הוא לא יבצע, הוא יעמוד לביקורת בפרלמנט.

יש שתי שיטות. אנחנו צריכים לפרסם רשימת מקומות עליהם אנחנו מחילים את חוק לימוד חובה חיינם. שם יצטרכו להירתם לביצוע. נלך באלף דרכים כדי להגיע לכך סכל ילד ילמד. הושלה עלינו החובה להביא את הרשימה להתיעצות עם ועדת החינוך של הכנסת. ככל שתתאחר הרשימה, יהיה יותר קשה לבצע זאת.

נסאלנו מה יעשה מסרד החינוך במקום שאין בית-ספר על-יסודי. או שהוא יקים כיתות על יד בית הספר היסודי, או יקים בית ספר על-יסודי או יטיע את הילדים למקומות קרובים. הוא חייב לדאוג לכך שהילדים ילמדו. הוא יחפש דרכים טובות כדי להגיע לכך.

הבעיה של מורים עובדי מדינה סעוברים מהחינוך היסודי אל החינוך העל-יסודי, לכיתות ז'ח, היא בעיה מורכבת ביותר. זה ככלל לא שייך לענין. אני מציע שיהיה דיון על כך. אנחנו צריכים להתכונן לקראת הדיון הזה. זאת סאלה של בעלות על בתי הספר העל-יסודיים. הרשויות המקומיות שוענות שהן בעלים על בתי-הספר העל-יסודיים ונזינה האמת להיאמר, שב-15 הסנים האחרונות עשו הרשויות המקומיות גדולות ונצורות כסח החינוך העל-יסודי. הן טרעצנות. סקודם היה בית הספר העל יסודי ארבע שנת וועכסיו שט שנת. קודם הן היו בעלים על בית ספר ארבע-שנתי, ועכסיו הן צריכות להירת בעלים על בית ספר שט-שנתי. זו בעיה מסובכת מאד. יש לחץ עצום מצד הרשויות המקומיות, והן אומרות, שאם לא נותנים להן זאת - שניקה את כל החינוך העל-יסודי. איננו רוצים לוותר על כוח היוזמה והביצוע של הרשויות המקומיות. איננו יכולים, למשל, להוציא את החינוך העל-יסודי מתל-אביב.

לגבי המורים, נצטרך למצוא לעת-עתה הסדר
שכל מורה שעבר לחשיבת הבינים והיה עובד מדינה, נשאר עובד מדינה, גם
אם הוא מלמד בבית סם שנמצא בנעלות העירייה או בנעלות אחרת. כך צריך
להיסאר עד שהסאלה תיפתר. אם עבר מהחינוך העל-יסודי והיה עובד רשות
מקומי, יסאר עובד רשות מקומית. המורה יהיה רשאי להחליט אם הוא רוצה
להיות עובד מדינה או עובד עירייה. אני מניח שהענין יגיע עד הספסלה
והכנסת ונצטרך להקדיש זמן רב לדיון בסאלה.

כדי שהביצוע יוכל להיות בזמן, אני מציע
לסכם היום שחובת ההתיעצות קיימת. יש סאלות הקסורות כביצוע, וזה לא
מסנה את עצם ענין ההתיעצות. על סאלות עקרוניות שנסארו, יהיה דיון.
על ידי כך נוכל כבר לפרסם את הרשימה.

היור א. כץ: סאלה זו נוטאת אופי מספסס. אתיעץ בענין
זה, אט חובת ההתיעצות נגסרה. ברור לי
שהתיעצות אינה איסור. אני רוצה לברר לעצמי מה היא התיעצות. היו סאלות
חשובות ומענינות שחשוב לברר אותן. חלקן נובעות מהחומר הזה וחלקן אינן
נובעות מסנו.